

Handlingsplan för underkända enskilda avlopp i Ovanåkers kommun

Antagen av miljö- och byggnämnden i Ovanåkers kommun den 12 mars 2014.

Det här dokumentet ska fungera som en vägledning över arbetet med att åtgärda underkända enskilda avloppsanläggningar inom Ovanåkers kommun.

Inledning

Det beräknas finnas ungefär 700 000 enskilda avloppsanläggningar i Sverige, de släpper ut lika mycket fosfor som de kommunala reningsverken som nyttjas av 8 miljoner personer. Ca 350 000 av de enskilda anläggningarna bedöms inte uppfylla kraven och ca 130 000 av dem har enbart slamavskiljare och är därmed direkt olagliga. De bidrar till övergödning, spridning av bakterier och miljöfarliga ämnen till våra sjöar och vattendrag.

Med dagens åtgärdstakt på 1-2% så kommer det ta ca 70 år innan de dåliga avloppen är åtgärdade. För att uppnå en målbild på 5% åtgärdstakt så har Havs- och Vattenmyndigheten fått i uppdrag från regeringskansliet (Miljödepartementet) att komma med förslag på hur regelverket kring enskilda avlopp kan förändras. Det finns på förslag att ta fram nya föreskrifter samt att införa ett skatte- eller avgiftssystem med statusdeklarering och registrering av små avloppsanläggningar.

Ovanåkers kommun ligger för närvarande på en åtgärdstakt på ca 2,25%. I nuvarande takt kommer det att ta 45 år innan de underkända avloppen är åtgärdade.

Syfte

I miljö- och byggnämndens styrkort för 2013 togs ett effektmål att en plan för att åtgärda bristfälliga avlopp ska tas fram. Handlingsplanen är inte någon bindande föreskrift eller förordning utan fungerar som en bedömningsgrund för hur arbetet med underkända enskilda avlopp bör behandlas mot bakgrund av miljöbalkens regelverk och lokala förutsättningar.

Detta dokument kan komma att behöva revideras allt eftersom nya direktiv kommer, lagändringar sker eller samhällsplaneringsfrågor uppstår. Skulle nämnden få information om att ett område är extra utsatt kan området ges högre prioritet och åtgärdsplanen förändras.

Nationella och lokala miljömål

De miljömål och ramverk som berör enskilda avlopp är bland annat EUs ramdirektiv för vatten, nationella miljökvalitetsmål, lokala miljömål och effektmål i miljö- och byggnämndens styrkort.

Ramdirektivet för vatten ska säkra att god vattenstatus uppnås i alla EUs medlemsländer till år 2015 med en förlängning till år 2021. Sverige har

delats in i 5 vattendistrikt varav Ovanåkers kommun tillhör Bottenhavets vattendistrikt. Tanken med vattenförvaltningen är att det inte är de administrativa gränserna som ska styra utan avrinningsområdesvis med en helhetssyn på vatten.

Tre av de svenska nationella miljökvalitetsmålen är kopplade till enskilda avlopp. Mest centralt är målet ”Ingen övergödning”:

”Halterna av gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.”

De två andra målen som har koppling till enskilda avlopp är ”Levande sjöar och vattendrag” och ”Grundvatten av god kvalitet”.

Ovanåkers kommun har antagit lokala miljömål i kommunfullmäktige 2009-02-23. Målet ”*Inventerade och undermåliga enskilda avlopp är åtgärdade senast 2020*” är kopplade till de nationella miljökvalitetsmålen.

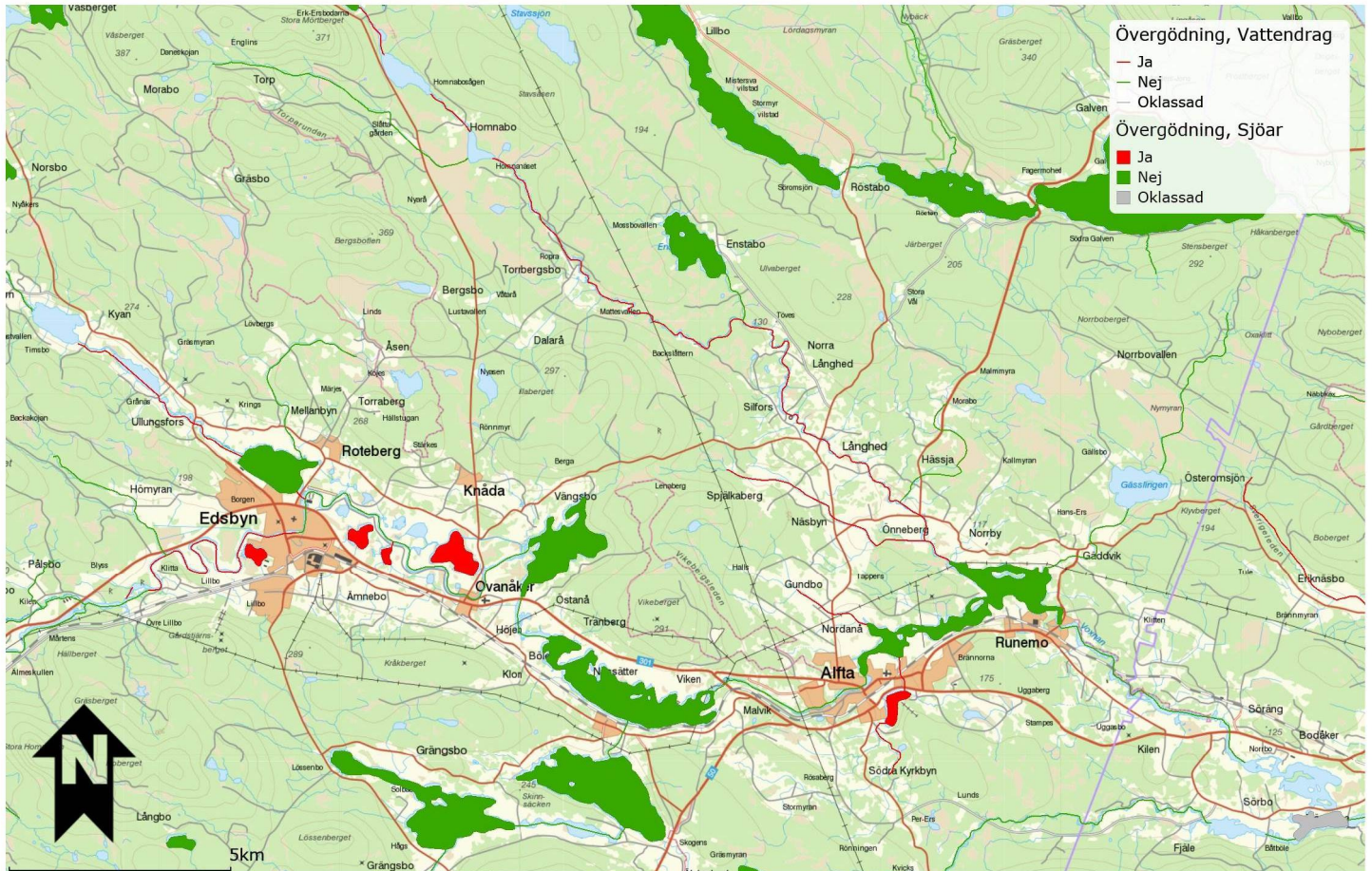
Vattendirektivet

VISS (VattenInformationSystem Sverige) är en databas som har utvecklats av vattenmyndigheterna, länsstyrelserna och Havs och vattenmyndigheten. I VISS finns kartor med klassningar över sjöar, vattendrag, grundvatten och kustvatten med en övergripande bedömning som till exempel övergödning.

I Ovanåkers kommun finns det några vattendrag och sjöar som har fått bedömningen övergödning i en klassning som beslutades 2009. Bild 1 visar en översiktsbild över Ovanåkers kommun där de områden som är markerat i rött visar områden med risk för övergödning.

Kommun kan delas in i 7 större avrinningsområden varav 3 har risk för övergödningproblematik; Ullungsforsån, Hässjaån och Voxnan (se bifogad bild 1).

De vattendrag och sjöar som är utpekade är: Ullungsforsån, Voxnan från Övre Lillbo till Edsbyn, Gårdstjärn, Muckeltjärnen, Sässmanområdet, Hässjaån och Kyrktjärn med anslutande vattendrag.

© Länsstyrelsen, Lantmäteriet, NVDB, ESRI Inc, RAÄ, SGU, Sjöfartsverket, SMHI, SVO, SCB, SJV, FM, Bergsstaten, SLU, DIRNAT

Skala 1:109531

Bild 1. Översiktspå över övergödningssituationen i Ovanåkers kommun. Kartan kommer ifrån VISS.

Krav på enskilda avlopp

Den 1 augusti 2006 kom nya allmänna råd om små avloppsanordningar för hushållsspillvatten från Naturvårdsverket. Allmänna råd är Naturvårdsverkets tolkning av gällande lagstiftning och innehåller generella rekommendationer om tillämpningar av lagar och regler. I de nya allmänna råden ligger betoningen på anläggningarnas funktion och förmåga istället för konstruktion.

I policydokumentet för ”Riktlinjer för avloppsvattnets omhändertagande inom hög- respektive normal skyddsnivå i Ovanåkers kommun” framgår det

vilka krav som ställs på enskilda avlopp (se bilaga 1).

Inom normal skyddsnivå räcker det i de flesta fallen med en slamavskiljare samt ett efterföljande markbaserat reningssteg för klara utsläppskraven som ställs enligt Miljöbalken.

Historia

Ovanåkers kommun var väldigt tidiga med att inventera enskilda avlopp. Första inventeringen skedde i början av 80-talet. Antalet underkända enskilda avlopp kunde då räknas till ca 800 st. Arbetet har sedan prioriterats till och från under åren. Under 90-talet var det många som åtgärdade sina avloppsanläggningar och siffran hamnade på ca 400 underkända avlopp. 2010 startade Naturvårdsverket en kampanj som hette ”Små avlopp – Ingen skitsak” som kommunen deltog i. Miljö- och byggavdelningen ordnade då ett informationsmöte för de som inte hade åtgärdat sina anläggningar där ca 80 fastighetsägare närvarade. 2011 startades en uppföljande inventering som avslutades hösten 2012.

Utbredning av underkända enskilda avlopp

Koncentrationen av underkända enskilda avlopp i Ovanåkers kommun finns längs med Voxnan och dalgångarna, se bild 2. Den risk för övergödning som finns stämmer väl överens med var de enskilda avloppen och jordbruksmarken är etablerad.

Torraberg

Fastighetsägarna som har underkända avlopp i Torraberg fick svara på en enkät sommaren 2013 om vilket intresse som fanns för att få kommunal anslutning på avloppet. Anledningen till utskicket var problematiken att lösa avloppen med enskilda anläggningar eftersom det är högt grundvatten. Då intresset var svagt från fastighetsägarna valde tekniska avdelningen att inte gå vidare med frågan.

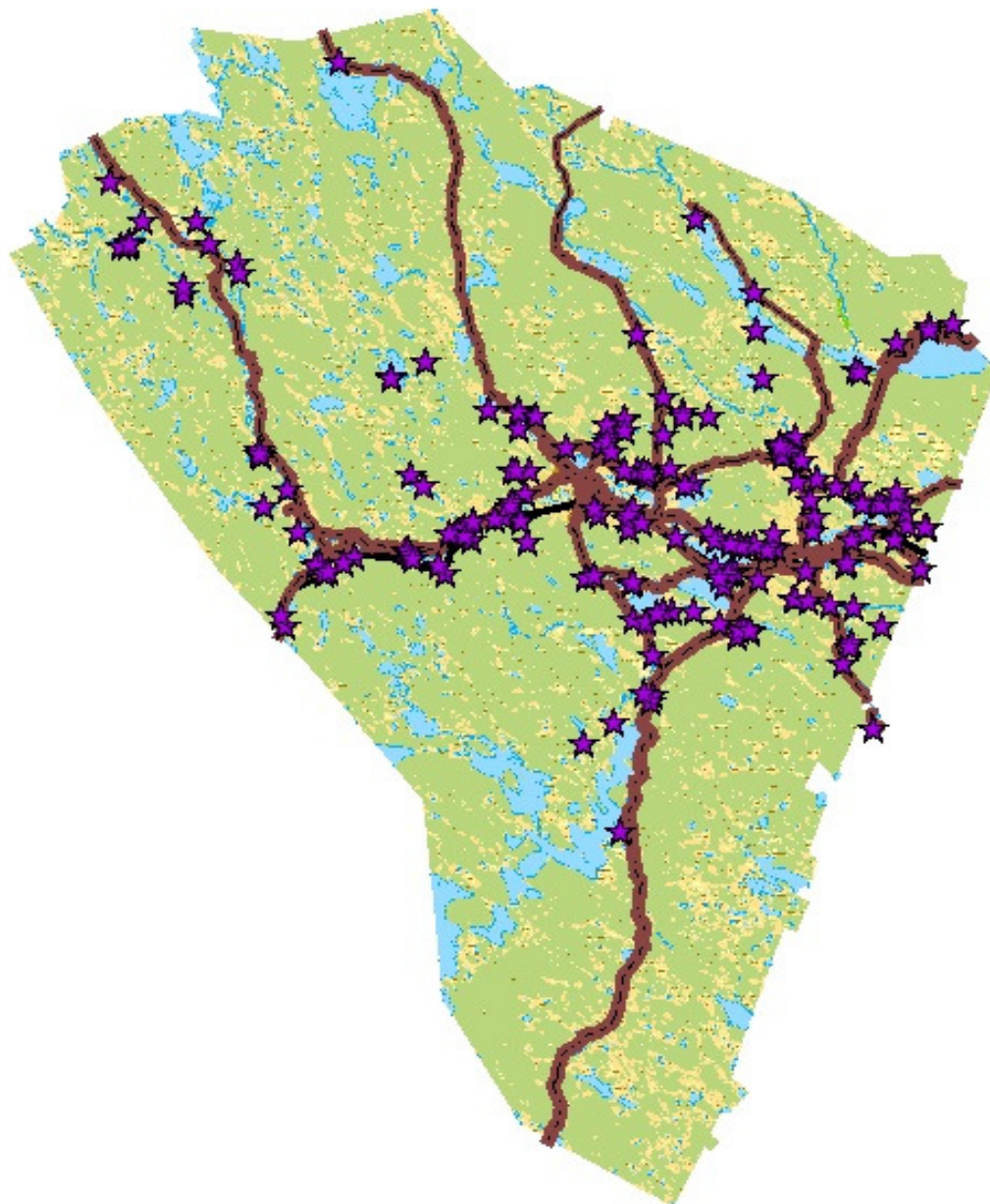

Bild 2. Utbredning av underkända enskilda avlopp efter nya inventeringen.

Åtgärdsplan

Efter den senaste inventeringen klassades 222 som underkända. Av dem är det 37 st som fick bedömningen ”värsting”. De avlopp som har fått bedömningen värsting har enbart en slamavskiljare och direktutsläpp. 5 stycken av de underkända avloppen ligger inom vattenskyddsområde. De vattenskyddsområden som är aktuella är Homna, Voxnabruk och Öjung.

Med nuvarande åtgärdstakt på ca 2,25 % kommer det att ta 45 år innan de underkända avloppen är åtgärdade. För att klara av det lokala miljömålet måste minst 37 avlopp åtgärdas per år. I styrkoret för 2014 antogs effektmålet att 15 % av de underkända avloppen ska drivas.

Utöver de avloppen som har bedömningen värsting så finns det några områden i kommunen som bedöms som särskilt känsliga och som bör prioriteras. Prioriteringen görs enligt avrinningsområden som har risk för övergödningsproblematik.

De avloppen som har fått bedömningen värstingar samt de som ligger inom vattenskyddsområde bör vara åtgärdade inom 2 år.

De avloppen som ligger inom Hässjaån, Ullungsforsån och Voxnans avrinningsområde bör vara åtgärdade inom 3 år.

Övriga enskilda avlopp bör vara åtgärdade inom 5 år.

Under mars 2014 kommer ett informationsbrev skickas ut till alla de som har underkända enskilda avlopp och som var med i inventeringen 2011-2012. De som inte har åtgärdat avloppet efter tiden de fått i informationsbrevet får ett föreläggande med 1 år på sig att åtgärda avloppet. För de som trots informationsbrev och föreläggande inte åtgärdar sitt avlopp kan det bli aktuellt med föreläggande förenat med vite alternativt förbud att släppa ut avloppsvatten. De som har fått 2 år på sig kommer få ett föreläggande direkt efter information eftersom de avloppen är i så dåligt skick. En avvägning kommer alltid att göras i det enskilda fallet hur vi kommer att gå vidare med ärendet.

Referenser

Havs och vattenmyndighetens redovisning, dnr 5535-12.

Bilagor

Karta över Ovanåkers kommun med avrinningsområden
Riktlinjer för hög och normal skyddsnivå